

PAMĚTNÍ KNIHA OBCE PRLOVA

ROK 1945

str. 103

Nejhorší rok pro obec byl r. 1945.

Snad se ani nepodaří napsat do kroniky všechny z událostí, které [po]stihly v té době. Pisatel se snaží dle pravdy paměti tyto věrně zaznamenat, používá k tomu osobní paměti, vyprávění a prožitků přímých účastníků této tragédie a zápisku, pořízeného následujícího roku Ant. Surým č. 8. Proto úmyslně používám krvavé tuši, jak krvavá je tato historie a krvácející srdce pozůstalých.

Život na vesnici, zvláště na pasekách, není záviděníhodný. Většina mužů z hořanska je ve střehu. Německé úřady přechovávání cizích osob, policejně nehlášených, trestaly až trestem smrti. Můžeme směle prohlásit, že naši občané vždy poskytovali potraviny i přístřeší lidem, zapojeným v odboji, bez ohledu na národnost. Zpočátku menší skupiny 2–4 osob přecházely různými směry, také veřejně nenápadní jednotlivci, jako spojky hnutí. ^{/104} Ale po nezdařeném slovenském povstání se roztrousily po našich leších, po celé Moravě. Tyto skupiny našly své útočiště zejména prvně u Surého Antonína č. 93 a Žáka Antonína č. 123. Dále [pomoc poskytovali] sousedi: Ondrušek Jiří č. 31, Šopa Antonín č. 129, Turýn Jiří č. 111, Turýn Jan č. 52, Lukša Jan č. 105, Vařáková Terezie č. 108, Tomanec Tomáš č. 131, Mlčák František č. 120, Hromada Tomáš č. 112, Žák Bohuslav č. 98, Hovořáková Terezie č. 114, Lukša Pavel č. 95, Mynář Jan č. 47, Polčák Jan č. 88 a všichni na „Dvořisku“: č. 4, č. 92, č. 89, č. 54, č. 90, č. 48, č. 58, č. 68, č. 50, č. 55, č. 57, č. 94. Viz seznam str. 52-55.

str. 104

Tito hospodáři hmotně přispívali na výživu těchto jednotlivců i celých skupin. Maso si povětšinou obstarávali sami odebráním vepřového i později krav, platili dobře za dobytek; jen těm, kteří neprojevili sympatie k národnímu povstání, nedali náhradu za odebrané [zboží].

Silné skupiny, dobře ozbrojené, byly občany respektovány. Obec žila mezi dvěma ohni. [Byl zde] strach z prozrazení, podporování a přechovávání partyzánů i strach, že snad budou ^{/105} mít partyzáni větší požadavky, neboť zásob bylo všude málo. S porážkou německých vojsk rostla i odvaha a smělost partyzánů. Odvažují se přijít do hostince, rozbít telefon a vzbudit Karla Kršáka (který jezdil s autobusem p. Jančary z Březolup a dovážel dělníky z Prlova do Jasenic do práce ve Zbrojovce), aby je tento vezl autobusem za Frenštát pod Radhoštěm, podruhé zase do Mladcové u Zlína. Aby nikdo nic neprozradil, vozili s sebou z opatrnosti i místní hlídku, která z nařízení musela v noci sledovat pohyb v obci. Byla z toho legrace, když museli hlídku konající občané ulehnout na zem vždy, když projížděli vesnicemi, aby snad v případě útoku zvenčí nebyli vystaveni případnému ohrožení; jinak měli veřejně budit dojem zajatců. Těchto 10 mužů střídalo vnitřní nadšení s nádechem dobrodružství s obavou srážky s Němci, kontrolujícími silniční dopravu, z čehož by si mnohý odnesl kulku v těle. Nejvíce jim kalhoty svíraly [cestou] přes Zlín, tam a zpět už neměli ozbrojené průvodce, proto jim bylo veseleji. Německé úřady ještě stále dosud nedělají nijak ostrá opatření v celkovém měřítku, teprve když transporty utíkajících maďarských

str. 105

a slovenských armád, které bojovaly po boku Němců, byly napadány skupinami /¹⁰⁶ partyzánů; teprve pak byly prohledávány lesy i vesnice a hlavně obydlí na samotách. Nejednou se stalo, že zatímco prohledávali jedno stavení, sousedství narychlo vyklizovali partyzáni. Partyzáni přepadávali s oblibou vojenská auta a brali, co se jim hodilo, posádku pobili a auto zapálili. K tomu účelu používali vhodných terénů – u nás ponejvíce na „zatáčce“ a pak nad „špírů“ nad Bratřejovem. Tyto přepady se stávaly častěji, což mělo za následek, že tyto úseky byly často prohledávány Němci. Do zaměstnání málokdo od nás dojížděl, neboť byly vlaky často demolovány od zaminovaných kolejnic, a tak [lidé] potřebnější výdělků dojížděli na kole až do Jasenic.

Nic nebylo ke koupení od textilu a obuvi, železa a stavebnin. Často byli vysíláni „špiclové“ do naší vesnice, ale to už byla taková organizace, že každý školák neznámého doporučil, aby se poptal na jmenovanou osobu v „hořansku“, a tak se každý dostal neočekávaně a snad před „nelegitimní“ policií k prošetření jeho záměrů.

Do prošetření ne jeden přečkal nedobrovolně ve sklepě i pár dní a nocí, než velitel skupiny Vasil či Košťá jej propustili; někdy bylo třeba samotného oblastního velitele Petra Butěnka. /¹⁰⁷ Byl-li to náhodou člověk, který hledal útočiště u partyzánů, byl po určité zkušební době přijat, byl-li podezřelý, byl hlídán a odstraněn. Specialisté se chtěli do skupiny vloudit, majíce svůj úkol Němcům řádně splnit, ale při malém podezření byl [dotyčný] podroben důkladné prohlídce a nejednou se našlo, že měl různé šifry či tajné odznaky ukryty; s tím pak [byl učiněn] krátký zápis a pak už jen náruč země jej objala. Tak bylo zneškodněno asi 7 dobrodruhů a snad nikdo ani všechny [jejich hroby] nezjistí, neboť ta místa byla dávno zapomenuta. Měl bych podotknout, že Vasil byl vysoce inteligentní a důvěřivý, citově až moc měkký, zato soudruh Košťá byl drsný a neúprosný – podezřelá individua oddělal hned; tak také když [partyzáni] zastavili německé auto u Mynářovy pily, sebrali potřebné věci, auto zapálili a šoféra-důstojníka usmrtili v lese ranou pažby do hlavy. Druhého dne našla mrtvého vojáka p. Hromadová č. 39 a ulekaná vykládala o nález. Toho dne byli v obci ubytováni vojáci. Starosta Surý byl nucen tento nález oznámit, aby Němci nepodezřívali z této vraždy naše občany. Ihned byly povolány posádky ze sousedních vesnic a celé okolí (náš katastr) prohledáno, ale už s určitou bázlivostí. (Bojovného ducha [Němci] v našich horách moc neměli.)

Sám jsem byl toho dne odpoledne zajat na Homolách, kde jsem Žákovi č. 123 pomáhal zaorávat zemáky [= brambory]. Použili mne k prohledání /¹⁰⁸ neprůhledných keřů, žlebů, ba i pod stodolu a do včelína jsem musel vlézt a ani všude cítili partyzány. A kdo ví, co by se bylo se mnou stalo (ohrožovali mne na životě), kdyby mně nebyl oficír Weiss svědectvím [ne]potvrdil, že jsem byl včera doma u pekaře Černého č. 128, kde jsem býval na bytě, kde i on byl přechodně ubytován, a nemohl jsem mít tedy účast na vraždě. Aby někoho zatkli pro výstrahu, sebrali 12letého synka Jana Mynáře č. 132. Při prohlídce a vyšetřování okolí místa přepadu toho auta našli u tohoto synka v kapse prázdné dutinky nábojů z pušky, které podle výpovědi dostal od stejně starého chlapce Ladislava Růska-Mlčáka č. 120. Celé okolí trnulo [strachem], že některý chlapec prozradí, odkud dutinky pocházejí a kde ti partyzáni přebývají, neboť už za převozu do čísla 120 měl synek Mynář tvář modrou od týrání, ale Laďa řekl, že patrony našel u hostince, jak šel do školy. Chlapce odvezli pak do Bratřejova, do sklepa p. hostinského Turečka a tam [ho] znovu tloukli, ale nic nevytloukli – partyzány nikdy a nikde neviděl (ač u nich spávali, ale malý hrdina si byl dobře vědom [toho], co by následovalo, kdyby [to] jen slovem naznačil.) Splnil tak vlasteneckou povinnost, proto tento příběh zaznamenávám, že je ku cti jemu a příkladem nám všem. Druhého dne ráno byl propuštěn domů a zabitý Němec /¹⁰⁹ byl pochován u pomníku našich otců, padlých v první světové válce.

Na výživu velkých partyzánských jednotek, třebaže přechodných, bylo třeba i hodně chleba, a tak zdejší pekař Černý měl nemalé potíže se zásobováním. Mouku dostával přídělovou, ale odebraný

chléb nebyl vždy kryt dávkou lístků na chléb, ač někdy dodali partyzáni mouku přímo ze zabaveného mlýna či obchodu některého „poněmčelce“, ale neúměrné množství chleba bylo stále požadováno a byl pro nedostatečné zásilky chleba na Ploštinu i ztrestán, ale byla sjednána dohoda na heslo, aby nikdo jiný chleba nezneužil, ale vždy jen do patřičného místa se dostal. Obchod Kameníků nezůstal též bez povšimnutí. Navštívili jej jednou v noci v jeho domě č. 138 za velení soudružky partyzánky Olgy. (Otec byl rodák z Ubla [opraveno perem: z Lidečka, bytem v Uble], bytem ve Vídni, odkud se museli vystěhovat, který nevstoupil do Hitlerovy strany fašistické, a vybudovali si kryt [spolu s Olgou] pod stodolou Josefa Polčáka-Bravencového v Bratřejově na pasekách, kde se po dobu okupace ukrývali.) Olga a její starší sestra byly od počátku v odboji a vypracovaly se na vedoucí místa skupin; [byly] nadané velkým důvtipem, smělé a neohrožené, jedna, ta starší, působila v Buchlovských horách, Olga na Valašsku. Tato bojovnice dala první lekci p. Kameníkovi za bratříčkování s Němci. Dostal od ní pár políčků a pak musel jít odemknout svůj obchod, který byl v domě p. Kulíška č. 113, /¹¹⁰ a tam zkonfiskovali cukr a jiné potraviny. O jedné hazardní smělosti svědčí kousek, když odpoledne za ženu ustrojený Tomáš Vizovský šel dolů vesnicí a zatímco německý důstojník vydával oves ve stodole č. 51, sebrali s jedním partyzánem u Kováře Ant. č. 106 automat a náboje z pušky. Podezřelá dvojice, stopovaná oním důstojníkem, byla v střetnutí napadena, právě unikajíc z Kovářova domu, a [onen důstojník] posledním nábojem, vyslaným z pistole za hřmotnou ženskou (ale mimo), popohnal prchající ještě k většímu spěchu na vrch „Hůr“, kde na ně střílel z pušky bez nábojů, jak výše podotknuto. Než zmobilizoval vojsko, byli hodný kus cesty vpředu a ani jedna kulka nenašla proklínané partyzány. Na kopci dali prchající čepici a kabát za křoví na skálu a blíživší se Němci měli se do čeho trefovat, obcházeli, až nakonec kulomet odhodil čepici a prozradil vojenskou lest. Ráno znovu stopovali, ale marně. Stopa vedla na ušlapanou cestu. Takto byl napaden i tábor Maďarů, ubytovaných v Pozděchově ve škole a v revíru. Převlečení za maďarské důstojníky, [partyzáni] odzbrojili vojáky, a tak bylo ukořistěno 25 pušek, ale bez nábojů, a něco málo granátů. (Už německé velení Maďarům nedůvěřovalo, a proto nebyli vyzbrojeni.)

str. 110

Při jedné takové akci v Senince u Mynářů byli postřeleni Rajmund Jahůdka, strojní zámečník z Mikulova (který /¹¹¹ bydlel t. č. v Prlově č. 15) do levé ruky, kterou má dodnes částečně ochrnutou průstřelem centrálního nervu, a šofér Franta Mořkovský ze Vsetína do zad a projektil zůstal v něm. Tento 100 kg těžký muž byl odvezen Dr. Kalandrem do jeho ordinace a 4 dny ošetřován a pak převezen na paseky do Rožnova k sestře. Dalších zpráv o něm nemám, neboť nové a nové události mi [nedovolily] na něho vzpomenout; až dnes vím jen tolik, že je zdrav. Co jiných epizod by se dalo zaznamenat, ale mnohé budou v paměti a ústním podání žít ještě aspoň 50 let, ač se zdá, že dnešní doba dává [možnost] mnohem rychleji na vše zapomenout, i na doby nedávno a strastiplně prožité. Jedni vlastenci v noci, hlídající tak spící partyzány, sami se v živobytí uskovňující a tonouce strachem, že snad budou někdy jednou prozrazení nebo zaskočeni esesmany, druzí pěkně v teple za noci vařili zkvasený cukrový roztok a vyráběli líh, samohonku, a tuto prodávali až za 1.500 K, což byla 14denní mzda kvalifikovaného řemeslníka, mzda v úkolu za 120 hodin. Tak jedno bohatli, že až statisíce korun byly uloženy u jednotlivců na „vázaný vklad“. (Co je vázaný vklad, bude vysvětleno později.)

str. 111

Při příchodu jara 1945, kdy bylo již jisté, že fronta od východu bude zde, co se naděješ, rostla odvaha všeho lidu. Jen letmo se zmíním, že z rozkazu byly budovány /¹¹² barikády, příprava na zatarasění silnic před blížící se Rudou armádou. Celé 3 m dlouhé kmeny byly hluboko zapouštěny do země proti sobě a mezi tyto piloty měly být vloženy klády napříč silnicí. Hluboké zákopy [byly] zbudovány s výhledem proti směru očekávaného útočníka, a to ve směru od Neratova. První barikáda byla na „Zatáčce“, druhá

str. 112

hned kousek od ní pod horami a pak mezi Prlovem a Pozdřechovem u „Smrčí“. Byla to ale úplná zbytečnost, neboť auta a tanky dlouho práci s odstraňováním by neměly.

Teď musím zaznamenat to, co nemělo přijít – tragédii –, která otrásla širokým okolím.

Dva, na korunu hamižní lidé z Újezda u Vysokého Pole, za 300 Kč prozradili Němcům skrýše partyzánů (požadovali 1000 Kč, ale dostali po 150 Kč) a vypodobnili, kde je [obyvatelé] na Ploštině přechovávají. Byla provedena akce za pomoci silných oddílů SS-horských myslivců i policie a četníků v doprovodu mnoha cvičených policejních psů. Paseky Ploština byly úplně obklíčeny, obyvatelé v počtu 25 osob v 6 hořících staveních zaživa řetězy svázáni a upáleni. Mnoho partyzánů bylo při boji raněno i zabito. Čti brožuru „Ploština žaluje“, která bude v knihovně obce. Na lid šla hrůza, jak bestiálně se Němci dovedou mstít. /¹¹³ Při pochodu Němců na Ploštinu 19. dubna 1945 byl zastřelen náš občan-partyzán, 24letý Josef Vařák č. 108, když jel na kole z Vizovic. Asi byl poznán Maďarem nebo prozrazen Lojzou, jak bude dále popsáno.

str. 113

Na poli „pod Hradištěm“ byli sebráni občané z Pozdřechova – Jiří Štalmach, ženatý, asi 45letý, a svobodný Surovec Antonín a dovedeni jako podezřelí partyzáni na Ploštinu, kde společně svázáni řetězy, uhořeli. Náš Josef [Vařák] byl až za 4 dny nalezen v lesíku pod evangelickým kostelem, zvaným „Klinovica“. Přišel 23. duben 1945, pošmourne pondělí.

Den hrůzy – den neštěstí.

Za noci byla vesnice obklíčena silnými oddíly SSmannů a vojska s pol[icejními] psy a o půl šesté ráno vniklo vojsko do vesnice. Partyzáni byli přelstěni tím, že dostali depeši, že mají se soustředit na Všeminu. Místní partyzáni, kteří měli osobní doklady v pořádku, domnívali se, že jde zase o „šfáru“ a [že] se nemají čeho bát. Ostatní odešli v noci, až na dva, kteří zůstali ve vesnici, a pak skupina na Dvořiskoch, která měla oblastního velitele už z té strany. Vojsko se rozdělilo na skupiny a prohledávalo vesnici, dům od domu. Takřka všichni muži a ženy byli se zdviženýma rukama nad hlavou sehnáni do hostince. Občané /¹¹⁴ si neslibovali už nic dobrého. Mnohý teprve vstával, až [když] mlátili Němci do dveří, a nesměl se ani přiodět, [byli] jen tak v lehké obuvi, mnozí bez kabátů, a venku padal déšť se sněhem, takže vida Němce v pravém slova smyslu po zuby ozbrojené, dávala příroda náladu ještě chmurnější.

str. 114

V hostinci začalo vyšetřování. Doma zůstaly jen děti a přestárlí. Věděli jsme všichni, že je zle. Někteří naši byli v zemních krytech poschováváni. Přece ale se zrady málokdo nadál. Proto nikam neutekli jediné naši chlupci Tomáš a Jaroslav Hetovi č. 27, Ondráškova rodina č. 77 a 23, Turýnovi č. 52 a 111, Štach Leopold, Marie a Antonín Růskovi č. 89 a rodina Žákova č. 98 a 123, jakož i více mužů, zapojených do odboje. Toho dne se nacházeli oni 2 ranění ruští partyzáni – jeden v r. 22 a druhý v č. 103. Prvý utíkal dolů vesnicí a bylo po něm stříleno, podařilo se mu dolů potokem najít úkryt v potoce mezi domy č. 51 a č. 8, kde také ve vodě přečkal celý den. Druhý přečkal celý den v posteli Karla Kršáka č. 103, šoféra, s dítětem jmenovaného. Manželka Jarmila hlásila vyšetřujícím Němcům, že to leží její muž, šofér, který teď přivezl dělníky ze Zbrojovky Vsetín z noční směny a [který] právě usnul, čemuž SSmanni uvěřili a odešli, postavíce tak hlídku jednoho muže k budově, což učinili u každého stavení. Šofér Kršák byl ale už předtím /¹¹⁵ chycen a odveden do hostince. Nastalo vyšetřování. Namačkané obyvatelstvo bylo dotazováno na jména: „...bratři Žákové, vystupte! – rodina Ondráškova, hlaste se! – rodina Turýnova, kde je?!“

str. 115

Je nutno se zmínit, za jakých okolností se toto vše stalo.

Při jedné přestřelce partyzánů nad Bratřejovem byl jeden maďarský důstojník-šofér zabit a dva se vzdali, prosíce o život a slibující, že už dávno toužili utéci k partyzánům a s nimi bojovat proti Němcům. Bylo jim uvěřeno a [byli] dovedeni do Prlova č. 23, kde byli na služební dobu 14 dní hlídáni a pozorováni.

Chovali se jako nevinátka a až zjistili, kde a kdo je s nimi ve spojení, utekli do Vizovic a tam SSmanům v zámku vše vyzradili.

Německé úřady, vědouce, že je v naší obci středisko odboje, chystaly dávno trestní výpravu k nám. Brzy se jim naskytla vhodná příležitost. Tuto stručně nastíním.

Partyzány přechovávala také rodina Oškerova ze Všeminských pasek. Byli zrazeni a všech 5 svázaných členů [bylo] odvezeno do vizovického zámku k soudu vojenského velitelství. Nejmladší člen rodiny, 16letý Lojza, se stal tak nástrojem Němců a naší zkázou. Bylo mu namluveno, že mohl /¹¹⁶ by vysvobodit celou svou rodinu, bude-li jen trochu šikovný. „Pustíme vás beztrestně všechny domů, ale nesmíte nadále spolčit s partyzány, za těchto podmínek. Půjdeš do Prlova a vyhledáš partyzány, možná tam najdeš i známé. Řekneš jim, že se ti podařilo uprchnout a že utíkáš k nim, aby tě ochránili, a že bys chtěl, aby ti uvězněnou rodinu brzy osvobodili. Až se se všemi dobře seznámíš a hlavně vyzvíš, kde by bylo možno zajmout velitele, pak se jim vytrať a přijď sem a pustíme ti rodinu domů, nebude to nikomu nápadné a ty se vrátíš zpátky k partyzánům a budeš je zvat k vám a pak musíš být úplně s námi spojen a budeš mít blahý život...atd.“

str. 116

I uvěřil nerozvážný mladík úlisné řeči a vetřel se tak do skupiny, který byla pro německé posádky tvrdým oříškem; plakal a prosil, aby byly bezodkladně činěny přípravy k záchraně rodičů a sourozenců, ale to nebyla maličkost. V zámku neměli žádného spojence a bez přesných informací by nebyla zaručena úspěšná osvobozovací práce. Asi po třech týdnech se ztratil, a to den předtím, než pálili na Ploštině, a tak zradil své kamarády a přitom učinil nešťastnými i lidi, podle mého úsudku nevinné, dle jejich soudu vinné tím, že neoznámili to, co Němci potřebovali vědět. Takoví byli /¹¹⁷ všichni. A pokračujeme dál o situaci v hostinci toho neblahého rána. Při vyšetřování v hostinci byl Lojza Oškera v uniformě SSmana, jakož i Maďar s velkýma černýma očima, [který] vzhledem krví podlitého bělma prozrazoval úplnou zvrhlost a [který] byl, jak se později ukázalo, v této tragédii v úloze katova pacholka. Byl to tentýž voják, kterému darovali život partyzáni (jak poznamenáno na str. 115, druhý odstavec) a později stravu i přístřeší. Chodili s Oškerou po sále a poznávali známé, které ihned odřadili. Když bylo veškeré obyvatelstvo svedeno [= shromážděno] a [občané] naplnili světnici, [Němci] ostatní nahnali do hostinské kuchyně. Tito zrádci obsadili dveře a každý musel projít skrze ně, aby tak nikoho nepřehlédli. Vybrali tak 19 známých, kteří se nemohli už ukrýt a kteří se snad domnívali, že to bude odkryto jen vyšetřováním. Někteří byli ihned týráni oním Maďarem, ale při výslechu se k ničemu nepřiznali.

str. 117

Zatímco bylo v hostinci vyšetřování, druzí Němci a Slováci ukradli prasátko [připsáno tužkou: Juráňům č. 60], vehnali [je] do dvora hostince a chystali z něho dobrý oběd. Jiní vykrádali stavení, obzvláště okolo silnice na Dolansku. Brali všechno: prádlo, boty, šaty peníze, hodinky, hlavně hledali a brali osobní legitimace, které později, pak se prokázalo, používali přestrojeni do civilu k úniku z armády a přes hranice domů, neboť úřady /¹¹⁸ tehdejší nečinily velkých překážek k cestování do Německa; Rusové nechávali každého Čechoslováka volnému pohybu. Požívající velkého množství lihovin, počínali si [Němci] jako zběsilí, jen ojedinele se mezi nimi našli „ještě lidé“.

str. 118

Výslech pokračoval metodou SSmannů.

Občané, shromáždění v sále, [byli] sestaveni po řad podél stěny a [měli odpovídat] na otázky: „Kdo by něco věděl, kde a u koho se partyzáni ukrývají? Zachrániš si život atd.“

Nepomohla ani stručná přednáška, spíš dala najevo, že dnes nejde o žerty. Nikdo nic nevěděl, [byly] kladeny otázky nové, jiné – zase nic. Po krátké poradě zazněl povel: „Všichni čelem ke zdi! Vy, vy, psi!“

U protější stěny na stůl postavený kulomet zíral do očí vyšetřovaným a nyní byl natažen a toto cvaknutí zařezalo každého v týlu; a tu i stará babka instinktivně cítila, že to bude střílet do zad nebo do týla.

A novu rozkaz: „Kdo se chceš zachránit a jít ke svým dětem, zvedni ruku!“ „Povíš nám, co víš o partyzánech, kdo a u koho bývají, jinak...!“ Kdo měl slabší nervy, snad se modlil, ženy se opovážily porušit toto hrozné ticho slabým štkáním, vyslovujíc jména svých dětí potichu [a] dovolávajíc se Boha, aby byl ochráncem malým sirotkům... Každý se zaměstnával vlastními /¹¹⁹ myšlenkami, nic nevnímaje jiného než studené mrazení v zádech, jako by chladná hlaveň kulometu se opírala o páteř. str. 119

„No tak...“ zařval německý důstojník česky – asi to byl bývalý český občan, pohraniční Němec – a vychrlil pár ostrých nadávek ... „Budu počítat do tří a budete-li každý tak vzdorovitě mlčet jako tamti,“ a ukázal na 19 nešťastníků už dobitých při vyšetřování naproti ve světnici, „tam vám ty tupé palice trochu navrtáme.“ (Tak nějak to řekl, souvislost mluvených slov si nepamatují.) Odpočítal „jedna“ [a] lid jako by se pohnul, jako by čekal zázrak, nebo aby se přesvědčil, je-li to strašný sen či nespravedlivá skutečnost. Asi pět vteřin a už bylo hlášeno „dvě“. A zase 5 vteřin a za ten čas si už každý skálopevně umínil, že přece nelze mluvit, že nelze zradit ani za cenu života. A svornost a jednota, síla a nenávisť k okupantům se staly jako pavučina větrem odnášená, jen beznadějnost – hluboká propast zírала na každého. Každý si představoval svůj osud tak, jako bylo na výstražných vyhláškách, které dali Němci nalepit na každé viditelné místo: Obec Lidice srovnána se zemí, 180 mužů usmrceno na místě za přechovávání vrahů oberstgrundführera [správně má být: obergruppenführera] Heydricha – viz str. 87.

Tu se ojedinělé tiché štkání měnilo v mnohohlasý ženský /¹²⁰ vzlykot, promíslený jménem Božím. Stávalo se to nudným divadlem i otrlým Němcům a [také proto], že se nechtěli lacino vzdát započaté zábavy a [že] bez výsledku zahřměl [povel], aby přehlušil kvílení a stupňoval hrůzu: „Tak, než řeknu tři, dám ještě 5 vteřin na rozmyšlenou. str. 120

Kdyby se [v] tuto chvíli zjevili od Polanky či Pozdřehova blaničtí rytíři v podobě Rusů, tak by asi holými pěstmi začali bušit po nenáviděných hlavách naši chlapi, jeden vedle druhého věrně stojíce, a [v] tu chvíli by jistě žádný, byť i sousedský nesvár, [který] mu ještě včerejšího dne kalil spřejnost [= přejícnost] a kamarádství, dnes by se svorně jeden z nich bil a chránil druhého, když by mu ještě včera ruky nepodal. Pan Kameník stál opodál i se svou paní Bedřiškou, činíce tak zřejmou výjimku, a jistě se tajně radoval, že není v řadě jako jiní – kdepak on, nosící v duši erb „vyvolenců“.

Paní Bedřiška se odvrátila, zdálo se jí asi příliš dramatické [toto] divadlo. Ona byla instinktivně lepší vlastenka, Češka, ale byla ve vleku obchodnického pachtění se po zisku a v kamarádství s Němci asi z tohoto důvodu nebránila manželovi. Jak se zdálo, sama se bála otázky: „Kdo víš, pověz!“ A tuto odvalu neměl ani sám Kameník projevit hlasitě přede všemi. Když zaznělo „tři“ a nikdo nic, byla krátká porada. Pak oni seřazení [byli] vyhnáni na nádvoří hostince do sněhu a deště a po chvíli odvedeni do obce /¹²¹ Pozdřehova do školy několika ozbrojenci, kde setrvali, až byl nad vybranými občany proveden rozsudek. Když vyšetřující marně nešťastníky „ručně“ vyšetřovali, až Antonínu Ondráškově č. 77 zlomili levou paži, – dobře se [předtím] pokrmili z onoho zabitého vepříka, vše zapili řádně kořalkou –, vydali se se všemi zadrženými k domku Tomáše Trlice č. 11, kde byli dle vyprávění pí Bohaté starší ve stodole oběšeni: str. 121

1. Antonín Jurán č. 35, nar. 29. 4. 1919, stolařský dělník, svobodný syn Tomáše Juráně-Kolářovského;
2. Jan Ondrášek mladší č. 23, nar. 24. 9. 1921, rolnický syn;
3. Josef Trlica č. 11, nar. 17. 11. 1924, syn Tomáše Trlice, majitele té usedlosti.

Je nutno se zmínit, že tento Josef Trlica byl nevinně utracen. Když měli Němci vyzrazení v ruce, byl Josef vybrán proto, že se jmenoval Trlica, neboť Tomáš Trlica mladší utekl z práce v Německu a zdržoval se krátkou dobu s partyzány. Nyní byl chycen a byl by snad propuštěn jmenovec Josef, ale než se mohl legitimovat, bylo mu řečeno česky: „Ty jsi Žid.“ „Nejsem Žid,“ odvětil Josef, který vlastnil nos, podobný

typickému nosu židovskému. „Nejsi Žid, ale jsi jako Žid,“ potahal jej za rukáv a přiřadil tak mezi usvědčené. Nebyl to první případ ledabylého usvědčování. Josef Trlica byl obětován rasové nenávisti k Židům, ale podobně vybrali i Antonína Růska, mladého hochy z č. 85. Jeho sestra Marie, švarná krasavice, sloužila toho času ve Zlíně. Šla domů na návštěvu pěšky, neboť ^{/122} nebylo k použití dopravních prostředků. str. 122

Cestou od vlaku z Vizovic se setkala s pěti chlapci, mluvícími slovensky. Tito se k ní připojili a mezi žertováním se jí vyptávali na různé [věci] – také na to, kde by se mohli setkat s partyzány, [protože] by se rádi chtěli zapojit, že utíkají z „Říše“ a mají hlad. Dobrosrdečná Mařenka jim vše z rozmaru než doopravdy řekla, aby šli s ní, že se její bratři s nimi znají a přimluví se za ně. Náhodou se dostal ke slovu i Oldřich Kovář, dělník z Bratřejova, který jim doporučoval cestu do Prlova, kde se s nimi setkal jeho bratr. Tito cestující byli dle všeho z Hlinkovy gardy ze Slovenska, která bojovala s Němci proti maršálu Stalinovi, představiteli SSSR, proti němuž bojoval i zrádný generál Vlasov, [který] měl svá vojska z potulných individuí složena, a není vyloučeno, že tito Slováci nepatřili k této sebrance. Je ale jisté, že přišli v neděli do Prlova na zvědy, opatřili si nocleh a pak podali hlášení o síle partyzánů v obci. Nocleh si z opatrnosti zajišťovali, ale nepřijali [ho], neboť asi měli strach spát v jámě lvové, neboť by si na ně partyzáni posvítili a vyzpovídali je. Ráno byli zase na dolním konci vesnice, ač za svítání byli ještě nad Turýnem č. 52 viděni, kde asi hlídali. Mařenku ráno zastihli v obchodě pana Holuba, kde se navzájem poznali, byli v uniformě SS. A jen proto, že jim Mařenka něco vyprávěla, byl 15letý bratr ^{/123} odsouzen, str. 123

jak níže popíší, a také onen Oldřich Kovář z Bratřejova byl autem dovezen do Prlova, zřejmě už po vyšetření, neboť mu levá ruka už bezvládně visela a levé rameno kabátu bylo prosáklé krví, patrně od úderu. Sám jsem to viděl (jako tehdejší vězeň v č. 57) skulinou zatemněného okna. Před okny tohoto stavení jej znovu „ručně“ vyšetřovali; byl to známý důstojník, který vedl vyšetřování v hostinci. Jmenovaný byl podrážděn a zuřivě se bránil, chtěje je asi vyprovokovat k ukončení jeho bolestí. Odvedli jej ke stavení č. 11, které ihned po oběšení výše jmenovaných obsypali žlutavým práškem a zapálili plamenomety, což vyvíjelo velký žár a urychlilo hoření tak, že co by bylo hořelo 2 i více hodin, shořelo za ½ hodiny. Když Oldřich Kovář nechtěl dobrovolně skočit do ohně, ač jej nutili, měl tam být hozen, ale zoufalému [to] dodalo tolik síly, že táhl s sebou pravou rukou i vojáka, který jej postrkoval do ohně. Pro velký žár nemohli živí blíže přistoupit. Tak Oldřicha pařbou učinili neschopným odporu a pak jej bidlem dožduchali [= dostrkali] do blízkosti spadlého hořícího štítu stodoly a byl tak na polovic spálen – jen půl těla i tváře a ruka [bylo] upečeno. Potom bylo vypáleno stavení Tomáše Juráně č. 35 (Kolářového) a další sousední stavení Tomáše Ondráška č. 77 (Piskačového. To přízvisko asi proto, že od nepaměti byla udržována hra na šalmaj a klarinet a jiné hud[ební] nástroje.) ^{/124} Tento majitel, velmi dobrý člověk, byl velký přítel ruského lidu. Stal se ruským zajatcem v první světové válce od r. 1916 do roku 1918 a velmi rád mluvil rusky, a proto partyzány miloval jako své syny a také ani ctili a milovali jeho. I celá vesnice si jej vážila a on tak hrdě a pevně nesl hlavu vzhůru, když nastoupil cestu poslední – nahoru vesnicí. U ostatních bylo znát zoufalství, bezmocnost v očekávání věcí příštích; došel tak naposled do svého domu. S ním byli [dovnitř] vehnáni i ostatní členové rodiny k ukončení pozemské pouti určení. Tam jim [bylo] nařízeno, že se nesmí pokusit o útek, že by byli na místě zastřeleni. Malé dítě, syn Antonína a snachy Anny, rozené Žákové, z Valašské Polanky, Němci předali stařence Polčákové-Šebíkové. Okolí budov popráškovali a plamenomety zapálili; na odvrácení pokusu o útek stříleli do oken. Tak tam zahynuli:

Tomáš Ondrášek, hospodář, nar. 13. 9. 1889;
Jaroslav Ondrášek, syn, svobodný, nar. 1. 6. 1923;
Anežka Ondrášková, dcera, nar. 6. 3. 1928, svobodná, viz str. 399;
Anna Ondrášková-Žáková, snacha, nar. 2. 5. 1921;

Jaroslav Heto, synovec, nar. 25. 2. 1921, z č. 27, svobodný, syn Jana Hety-Šimového č. 27.

Nejstarší syn Tomáš Ondrášek byl 5 ranami z okna postřelen, když opakoval pokusy útěku, ale až jej ^{/125} plameny přivedly k novému vědomí, podařilo se mu odplížit se do blízkého křoví, když si Němci str. 125
myslili, že už je všude strop prohořelý, propadlý a odsouzení [jsou] mrtví, odešli, nevěnující oknům pozornosti. Krev mu tekla 7 ranami, jeden projektil projel ruku loktem až k zápěstí. Taktéž levá pata byla zasažena a kulička vyběhla pod prsty kůže [a] dělala škaredý obraz.

Dva projektily šly přes levou lopatku směrem na kyčli. Z toho jedna uvízla někde u ledvin, neboť postižený močil krev. Jiná rána byla od vrchu do kyčle. (Tyto 3 popsané rány byly vyslány na sklánějící se postavu.) Tento hrdina, nar. 10. 4. 1910, byl ocelových nervů, neboť se mu podařilo po odchodu vrahů k nové akci na číslo 23 dobelhat se k dohořívajícímu rodišti [= rodnému domu], neboť jím lomcovala zima, tam byl nalezen a později dodán k Řezníčkovi (Šebíkům č. 34), kde mu byla poskytnuta první pomoc. Další popis nešťastníkovy života čti na str. 128.

Potom [bylo] vypáleno stavení Jana a Marie Ondráška č. 23, novostavba Bohuslava Žáka č. 98 a stavení Jana Turýna č. 52. Zde dokončili svůj život tito dobří synové a dcery drahé naší vlasti, v jejímž jménu umírali:

^{/126} Turýn Jan starší, hospodář, nar. 17. 2. 1891, a Anna, manželka, roz[ená] Vařáková, nar. 13. 7. 1890; str. 126
Žák Bohuslav, rolník a zedník, nar. 23. 3. 1911, a Terezie, jeho manželka, roz[ená] Juřicová ze Seninky, majitelé usedlosti, t. č. dohořívající č. 98.

Zde se dočkala odplaty i dobrosrdečná Mařenka Růsková a její mladý bratr Antonín (viz str. 128 dole): Marie, nar. 28. 6. 1923;

Antonín Růsek, nar. 2. 10. 1925, oba z čísla 85, děti Tomáše Růska, italského legionáře, přiřazeného ku vdově Marii Štachové, jejíž prvorozený syn Leopold byl jako činný partyzán poznamenán na str. 127.

Potom [bylo] vypáleno stavení Jana Lukše č. 105 a naposled stavení Jiřího Turýna č. 111 až pod lesem Seninským na pasekách, zvaných Zadní jamy“.

Tohoto hospodáře našli doma samého, sebrali jej i s některým dobyt看kem a odvedli do Vizovského zámku, jakož i ostatní dobytek z hospodářství, určených k vypálení, a přibrali k tomu ještě asi 30 ovcí Tomáše Ondráška-Juřenového č. 49.

Tito umučení, výše popsaní, tak dotrpěli za to, že přechovávali nebo se stýkali s partyzány. Zbývá dodat jen, ^{/127} že opravdu činnými partyzány byli [ti, kteří] byli poznáni maďarským vojákem a Oškerou. Jsou to: str. 127

Tomáš Heto, svob[odný], dělník-Zbrojovák, nar. 7. 6. 1913, č. 27;

Leopold Štach, svob., dělník-Zbrojovák, nar. 10. 1. 1914, č. 85

a Antonín Ondrášek, ženatý, č. 77, nar. 14. 2. 1920, viz str. 124, ř. 19.

Tito tři dobří chlapi, domnívajíce se, že mají osobní doklady v pořádku [a že] jim netřeba se ničeho bát, na to doplatili životem. Jsou to oni, co s několika Rusy sestřelili maďarské auto nad Bratřejovem; jeden voják byl mrtev, druhé dva vzali s sebou a dali [je] na pozorování na č. 23. Viz str. 115, řád[ek] 7. Jeden utekl velmi brzy a druhý, až [když] mnohé vyzvěděl. Dnes je poznal, a proto byli po vykonané akci hozeni do auta, svázání, dovezení na místo, kde maďarské auto zapálili, a onen Maďar je pověsil každého na jednu jabloň u silnice. (Na ta místa je postaven památník.) Tento ukrutník se projevil jako hrozný tyran-surovec už v hostinci při výslechu. Byl takový sadista, že po oběšení křepčil na silnici jako smyslů zba-vený, vyhráváje na posměch umírajícím na ústní [= foukací] harmoniku (jak dosvědčují svědkové, kteří s hrůzou z povzdálí tento výjev pozorovali), bodaje jejich těla, jak se později dosvědčilo na mrtvém těle.

^{/128} Ošetřený Tomáš Ondrášek – viz str. 125 (ošetřoval Jarosl[av] Polčák – samarit. č. 128) – byl doporu- str. 128
čen lékaři do Val. Polanky Dr. Hauptfleischovi (Čech židovského jména), ale ten s tím případem nechtěl

nic mít, jen když by to četníci nařídili. Byl také za četnické asistence ošetřen [a] četníci (tehdejší strážmistr Severa) nařídili odsouzence k smrti dodat na Vsetín do vězeňské nemocnice. Potom už nikdo z našich s ním nemohl být a za 10 dnů, když už u nás Němci likvidovali, byl za převozu do Hošťálkové zaživa v Hošťálkovém močále dle úsudku lékařů zakopán a [byl] nalezen až za 3 týdny už v rozkladu; poznali jej jenom dle zranění. Toho času se už tiskly noviny a tam jsme četli o nálezů neznámé oběti a o hrozném mučení, až kůže praskla, což se shodovalo s Tomášovými průstřely. Poblíž jeho hrobu byly o něco dřív nalezeny i čerstvé hroby, kde byli vykopáni občané z pozděchovských Vařákových pasek, mezi nimi i naše občanka Růženka Šopová č. 29, dělnice [ze] Zbrojovky, svobodná, asi ... let stará, která byla zajata se 3 občany na Vařákových pasekách, kde měla vdanou sestru. Stavení jim taky vypálili a zajaté vězňili ve Val. Polance. Toho dne, kdy už ruská armáda postupovala od Horního Lidče, byli tito zajatci zezadu postřeleni, ^{/129} když si museli předtím dle místních svědků sami kopat hroby. Výbušné střely dum-dum obličej nešťastníků k nepoznání znetvořily a [popravení] byli poznáni jen dle oděvu.

str. 129

Vy, hrdinové naši, ve Vás bylo vlastenectví ryze nezištné, což se nedá ani o každém partyzánovi říci. Vy si zasloužíte památník takový, aby svítil do celého světa, aby světlo, které je vždycky viditelné, věčně připomínalo dobu a místa, kde člověk přestal být člověkem, že vždy zloba jedinců žene tisíce dobrých lidí smrti vstříc, často smrti nedůstojné.

Vy, mocní vládcové, Vás by mělo toto světlo osvítiti, aby se Vám prosvítilo v nitru tak, abyste sporná řešení prováděli vždy jen slovem, ale ne **ohněm!**

Vrchním velitelem skupiny, která prováděla pálení v naší obci, byl kapitán Skorzeni [správně: Otto Skorzeny] – velitel, bytem ve Vizovickém zámku. Jako dodatek uvádím, že přece osud uchránil jednu a snad 3 osoby od smrti, totiž tak, že mladá paní Bělíčková, dcera Jana a Anny Turýnové č. 52, měla s sebou 2 malé děti a ty moc plakaly a pláč nemohl onen velitel slyšet, a tak bez vyšetření nechal tuto paní vyvést do č. 57 a tam ji vězňili, ač jí před vyvedením Lojza Oškera říkal: „To jste vy, paní, co jste mi ^{/130} podávala s úsměvem ručník.“ Jiný voják ji přiřadil mezi vybrané a její děti se daly do křiku, a tak se na ni i na mne samého a moji manželku zapomnělo.

str. 130

Já jsem totiž byl ošetřovatelem partyzánů a pravidelně jsem chodil převazovat raněné. Lojzu jsem znal, zato mně nebyl znám onen Maďar. Když jsem řekl manželce, že si tak Lojza vybírá známé, žena omdlela při představě, že vybere i mne, což mne snad zachránilo, neboť onen česky mluvící důstojník se tázal toho velitele, co s omdlelou. Tento ji nařídil vyvést ven, což jsem učinil, a přede mnou jdoucí voják popletl asi Lojzovo smýšlení tak, že tento se domníval, že mezi mnou a oním vojákem je cosi osobního. O nás se [dále] nezajímaje, hleděl si lidí, pouštěných po jednom z kuchyně do sálu. Voják s vlčákem nás hlídal celou dobu až do 5 hodin odpoledne ve stavení č. 57 před hostincem, které patřilo obuvníkovi Tomanovi, kteréžto stavení prodal na zbourání panu Ondráškovi, hostinskému, před jehož hostincem domek stál. Sám se stal národním správcem v Troskotovicích, jak bude dále popsáno.

Bylo mi možno pozorovat skulinou zatemněného okna, jsa sám neviděn, veškeré dění v okolí hostince. Po skončení akce byl naložen dobytek, svedený k hostinci, do aut a i vojsko se stáhlo a odjíždělo.

^{/131} Naši občané, hlídání ve škole v Pozděchově, byli propuštěni, a proto se také pronesla zpráva, že já i moje manželka, tak i pí Bělíčková, jsme upáleni. Po úplném odjezdu Němců šel každý ihned hledat své děti, známé kamarády, ale mnozí shledali jen ohořelé kosti svých drahých. Ve vesnici všechno páchlo kouřem a plačtivé počasí dodávalo zvláštní chmurnou kulisu hroznému divadlu. Kdo by si mohl představit strašnější pocit, než [je] proměna dcery, syna, otce, matky, přítele, druha, ještě ráno plávající zdravím, teď v 5 hodin odpoledne [ve] škváry a kusy trupu, páchnoucí páleným masem. Kde má ruce? Odrýváš popel, hle, zde je kost; ach to je noha, kost nohy. Ruce na popel uhořely, ó chudák,

str. 131

jakou polohu zaujal, hlavu mezi koleny nalézáš. Ach, to jistě zaživa pocítil žár ohně, a tak chránil dýchání.

Pohleď zde: kus svetru pod kusem hrudi, to je Tonda Juráňů. A kde je náš? Hledáš důkladně. Měl řemen skautský, hledej sponku, knoflíky. Jen po[dle] knoflíků poznáváš. A u Ondrášků č. 77 marně hledáš Anežku, děvče mladičké jako lilie květ (její rukopis z památníku na str. 380). Marně hledáš Annu, shořely úplně i kosti. Jedna sotva škole odrostla, druhá se nedávno stala manželkou. Dítě jí z rukou jen násilím vyrvali, manžela pověsili. Slyšíš pláč sirotků, Adolfe Hitlera, Göringu, Franku, Hácho, a ty, vládce Vatikánu? Pohleď k Žákům, čtyři tam u popela stojí, jako píšely od varhan. /¹³² Jen stařenka je vine k sobě. Nejstarší má 10 roků. Kde budeme spát, je noc? A [tam] stojí stará matka, svoji naději ztratila. Pohleď, zbyly mi po nich a z nich jen tyto uhly. Tak žalovala pánům redaktorům Ostravského rozhlasu a taj žalovala nebi, stojíc se sirotky, kde nový dům se v prach proměnil. Jen začouzené zdi tu výstražně stojí. Málokdo toho večera večeřel a málokdo v noci spal.

str. 132

Ihned byly zahájeny přípravy k pohřbu. Bylo nutno požádat o povolení německé vojenské velitelství ve Vizovicích. Pohřeb byl povolen, ale když tehdejší starosta Jan Surý č. 97 šel prosit velitele o povolení společného pohřbu i těch nad Bratřejovem pověšených, odpověděl mu velitel, který tu akci řídil a ortel nad zatčenými vynesl, že by mu bylo milejší, kdyby ho starosta pozval na štamprli slivovice. On také nařídil ještě před odjezdem z Prlova náměstkovi Ant. Surému, který toho dne musel starostu zastupovat, aby občané za trest dodali do 24 hod. 15 q ječmene nebo ovsu, což se také stalo a [což] se do Vizovic dovezlo. Přitom bylo pohroženo, že stane-li se jen něco málo poblíž Prlova, tak bez milosti zničí celou vesnici i s občanstvem.

Byly to pěkné vyhlídky – válka bez konce a partyzánů /¹³³ plná dědina. Bylo jim vytýkáno, proč nezasáhli, ale každý i zasvěcený řekne, že by to bylo ještě mnohem hůř dopadlo.

str. 133

Dne 26. dubna se konal pohřeb všech umučených i o 4 dny dříve zastřeleného Josefa Vařáka (viz str. 113), ale nalezeného teprve v lese pod „Klínoviců“. V 10 rakvích byli uloženi do společného hrobu na evangelickém hřbitově v Pozdýchově. Občané zdaleka se pohřbu zúčastnili a každý cítil, co nemohl tehdejší farář Jan Nechanický nahlas projevit, báli jsme se najednou zrádců. Bolestně působilo obzvláště pohled na sirotky, kteří stáli u rakve rodičů. Ty [rakve] byly z Turýnova spáleniště pro velký počet účastníků, kteří se přišli poklonit hrdinům, až [byly] na prostranství „širokého potoka“ sneseny, pak u domu č. 27, kde bylo otevřeným oknem slyšet hlas matky, dost zkroušené vlastní bolestí, neboť ji kloubový revmatismus učinil mrzákem. Sama se ani na lůžku nemohla obrátit, ale vzepjala se jako raněná lvice a srdce jí pukalo nad ztrátou dvou milovaných synů, Tomáše a Jaroslava. Při loučení s domovem neměl ani farář dosti sil a nebylo oka suchého. Rodino Ondráškova, ještě v neděli vás sedalo 8 ke stolu. V pondělí jen, stará matko, sama v slzách u stolu cizího jsi. Dítka po Anně si odnesla její rodina do Val. Polanky. /¹³⁴ Truchlíci pozůstali neměli teď pro sebe nic, jen ty šaty na těle a nekonečný zármutek. Ale ihned se něco sehnalo k[e] zmírnění náhlé nouze – něco dala rodina, ostatní dodávali i ze vzdálených vesnic.

str. 134

Což škody, vzniklé na majetku. Ty se dají nahradit, ale kdo nahradí dítkám rodiče, tu lásku mateřskou, ostatní životy a ten nekonečný bol? To se nahradit nedá. Teď sestavím stručný přehled umučených:

č. 11 vypáleno, umučen syn Josef – viz str. 121, ř. 10 (celkem 1 osoba);

č. 23 vypáleno, umučen syn Jan – viz str. 121 (celkem 1 osoba);

č. 27 ušetřeno, umučen syn Tomáš – viz str. 127, a Jaroslav (2 osoby);

č. 29 ušetřeno, umučena dcera Růženka - viz str. 128 (1 osoba);

č. 35 vypáleno, umučen syn Antonín – viz str. 121 (1 osoba);

č. 52 vypáleno, umučen Jan a Anna, hospodáři – viz str. 126 (2 osoby);

č. 77 vypáleno, umučen Tomáš, hospodář – viz str. 123 a 124, umučen syn Jaroslav, dcera Anežka – viz str. 124, a snacha Anna, syn Tomáš – viz str. 128 a 124, a mladší syn Antonín – viz str. 127 (celkem 6 osob);

č. 98 vypáleno, umučeni Bohuslav a Terezie, hospodáři – viz str. 126 (2 osoby);

č. 85 ušetřeno, umučen syn Leopold – viz str. 127, umučeni brat Antonín a sestra Marie – viz str. 126 (3 osoby);

č. 108 ušetřeno a zastřelen syn Josef – viz str. 113 (1 osoba);

č. 111 vypáleno a umučen hospodář Jiří – viz str. 135 (1 osoba);

č. 105 vypáleno, neumučen nikdo – viz str. 126.

Celkem [bylo] vypáleno 8 usedlostí, umučeno 21 lidí.

^{/135} Abych mohl zakončit celou tragédií, musím o pár dní předběhnout události a popsat osud p. Jiřího Turýna č. 111. Jak už vpředu uvádím, byl sebrán a současně s kravami a jinými zvířaty hospodářskými

dodán na autě do Vizovic. Dobytek [byl] dán na porážku a Jirka Turýnů, jak jsme mu říkali, do vězení, měli s ním pravděpodobně svůj pokusný plán. Chtěli vyzvídat dále, ale asi nepořídili mnoho. Přesto jej ale nechali 10 dní o hladu. Kdyby byl něco prozradil, byli by si jistě nestíhali [= nedali si ujít příležitost], aby si přišli pro další občany-partyzány, až snad poslední den, 3. května [1945], chtěli si u nás zařadit, jak vypověděl sudetský voják, chycený na „Lhotskoch“, který měl 30 oprátek na věšení lidí. Tentýž provázek [byl] tenký, bílý, velmi pevný a s podivným uzlem. Tyto oprátky si ponechal Adolf Smetana č. 23, rolník na Lhotskoch. (Sám jsem je viděl, měl jich už několik rozdaných.) Zabránila tomu ta okolnost, že plánovaný nájezd na Prlov byl zmařen příchodem ruského vojska (zvaného Rudá armáda) do Horního Lidče a v noci na 3. května přišli horami až na horu Barák, odkud zahájili palbu na vizovický zámek. Při likvidaci byli ze zámku narychlo zastřeleni vězňové – mezi nimi Jiří Turýn z Prlova. Jeho hrob byl nalezen až 7. května a v něm svorně leželi spolu [Jiří Turýn i] Alois Oškera ze Všeminy – zrádce našich mučedníků. A členové jeho rodiny byli nalezeni ve společném hrobě. ^{/136} Zbylo ještě 10 dní do konce

války, ale naše srdce, mocně bouřící pomstou ke katanům našich drahých bezmocností, přece mocné hřmění blížících se ruských děl prozrazovalo, že slunko naší svobody vychází. Ráno sis kladl otázku: „Co bude dnes do večera a zas co bude v noci a co zítra?“ 4. máje časně zrána bylo slyšet střelbu v horách od Vařáků. Nejvíce bouřila lehká děla z kopce Baráku u Vizovic. Ani jsme se nenadáli, že by to byla děla našich osvoboditelů. Z Jasenné už od 5 hod. ráno muzikanti vyhrávali a tato hudba byla slyšet až do Pozdětchova a Sveradovu. Také místní hudebníci si chtěli udělat zkoušku odpoledne, aby mohli příchod osvoboditelů slavnostně přivítat. Ale v 10 hod. dopoledne dostali zprávu, že jeden útvar ruské armády jede z Lužné a do Vizovic, a druhý hlavní oddíl silnicí do Vsetína. Také o půl jedenácté přijeli 3 ruští důstojníci na koních a půl hodiny za nimi lehká baterie.

Obecenstvo se shromažďovalo k uvítání, také hudebníci se narychlo scházeli, takže uvítací pochod hráli jen 4 muži, ale do půl ^{/137} cesty k Pozdětchovu [jich] už bylo 9. (Kronikář byl t. č. kapelníkem.) Tak jsme hráli až ke kostelu evangelickému v Pozdětchově, kde nás zase uvítali Němci palbou z lesa „Klínovica“. V jedné minutě začala hrát zase děla ruského oddílu. Druhé dělo bylo vráceno a jeli ke katol. kostelu, třetí na horní konec vesnice Pozdětchova. Palba prvního děla ráže 7 cm umlčela německé kulometry. Tito se kvapem vzdálili a pod Bratřejovem narazili na skupinku 6 partyzánů, kteří jim kladli houževnatý odpor. Nakonec podlehli přesile, přičemž padl i velitel skupiny Vasil, dobrý člověk [a] kamarád – viz str. 107, řádek 9 atd.

Tento den narostlo velmi mnoho „také partyzánů“ z řad domorodců, „5 minut před dvanáctou“, bohužel ba i „po dvanácté“. Tito „také vlastenci“ byli později hanbou národa. Chytrácky se celou dobu ukrývali, pálice „samohonku“ a prodávající ji partyzánům. Teď chytrácky vylezli jako hlemýždi ze skořápky

a svojí hubou uplatňovali později nároky jako starý dobrý partyzán, a mnozí se tak vyšplhali na vysoká prozatímní postavení, buď ve své, či jiné obci, a tyli tak z plodů práce jiných.

^{/138} Obchod Kameníkův nebyl ušetřen drancování a byl v pravém slova smyslu vydrancován a oba majitelé obec v úterý 24. dubna opustili, ponechávající vše osudu. Vypudila je bázeň před čímsi, ale mělo to být [zřejmě] mínění lidu [a] nečisté svědomí „z paktování“ s okupanty a bázeň z odplaty vlastenců; přívrženci tvrdili opak, tedy strach o život v případě nové, hroznější a slibované akce na Prlov. [To] čtenář ať sám posoudí ze zmínky o nich vpředu uvedené. Zajímavé je to, že domácím ani jinému neoznámili, kde se ukrývají. Pan Kameník byl ale přece ihned po osvobození zatčen a uvězněn v měšťanské škole ve Vizovicích na náměstí i s jinými přísluhovači, takzvanými kolaboranty. Tito zkrachovaní mocipáni museli odstraňovat překážky (viz str. 112, ř. 1-9) a [dělat] jiné odklizovací práce po Němcích vzniklé, a později soustředění do záchytných táborů, které Němci vybudovali pro naše vlastence – odpůrce fašismu. Jak se kolo [dějin] obrací...

7. května se naše obyvatelstvo zúčastnilo společné oslavy a pohřbu padlých bojovníků za svobodu ve Vizovicích, kde byly tělesné ostatky uloženy v parku vizovského zámku, [kde byl] také vykonán rozsudek nad chycenými zrádci Matky Rusije – členy gardy zrádného generála Vlasova, který bojoval ve službách Hitlera proti S. maršálu Stalinovi, jenž se stal nejslavnějším mužem této doby porážkou nacismu.

Seznam našich partyzánů, kteří byli registrováni:

[Následující text již nebyl napsán, stejně jako nebyl proveden zápis za rok 1946.]